

Ośrodki Wsparcia i Testów jako element wsparcia osób z niepełnosprawnościami, członków ich rodzin i opiekunów

Support and Testing Centers as an element of support for people with disabilities, their family members and caregivers

Key words: people with disabilities, disability, assistive technologies, support, inclusion, Support and Testing Center.

Abstract: This article presents the areas of activity, principles of operation, and work organization of Support and Testing Centers, which aim to increase, sustain, and improve the independent functioning of people with disabilities and their families and caregivers. The article also aims to present the scope of support using the potential of assistive technologies available to Support and Testing Centers in fostering independence and empowerment of people with disabilities.

Słowa kluczowe: osoby z niepełnosprawnościami, niepełnosprawność, technologie asystujące, wsparcie, inkluzja, Ośrodek Wsparcia i Testów.

Streszczenie: Artykuł prezentuje obszary działalności, zasady funkcjonowania i organizacji pracy Ośrodków Wsparcia i Testów, których celem jest zwiększanie, podtrzymywanie oraz poprawa możliwości samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością ich rodzin i opiekunów. Celem artykułu jest również zaprezentowanie zakresu wsparcia przy wykorzystaniu potencjału wybranych technologii asystujących, którymi dysponują Ośrodki Wsparcia i Testów w usamodzielnianiu i upodmiotowieniu osób z niepełnosprawnościami.

Współczesne technologie odgrywają kluczową rolę w zmianie paradygmatu postrzegania niepełnosprawności i pozycji osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwie. Nowoczesne technologie stały się integralnym elementem współczesnego społeczeństwa, oferując narzędzia do rozwiązywania różnorodnych trudności, umożliwiając im pokonywanie barier i otwierając nowe możliwości w wielu dziedzinach życia. Na przestrzeni lat postrzeganie niepełnosprawności uległo zasadniczym przemianom, które stanowiły odzwierciedlenie zmian społecznych wartości, norm oraz rosnącej świadomości na temat potrzeb osób niepełnosprawnych. W przeszłości dominującym podejściem był model medyczny — niepełnosprawność była pojmowana jako deficyty jednostki. Koncentrowano się na opiece, leczeniu i rehabilitacji, co prowadziło do postrzegania osób z niepełnosprawnościami jako niesamodzielnych i wymagających stałej pomocy w funkcjonowaniu. Dopiero w drugiej połowie XX wieku postrzeganie niepełnosprawności uległo istotnym

zmianom. Zaczęto dostrzegać, iż to nie deficyty jednostki ograniczają udział w życiu publicznym, zawodowym i kulturalnym, ale jest to wynikiem barier społecznych, kulturowych, ekonomicznych i architektonicznych, a marginalizacja oraz wykluczenie wynikają ze strukturalnych i systemowych przeszkód, a nie z samej niepełnosprawności¹. Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych definiuje osoby z niepełnosprawnością jako te, „[...] które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”².

Dziś kluczowym wyzwaniem pozostaje tworzenie technologii, które wspierają autonomię i różnorodność, promując pełne włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne. Termin technologie asystujące, wspomagające (ang. *assistive technology* – AT) odnosi się do każdego rozwiązania, w tym m.in. urządzeń, sprzętu, systemów, oprogramowania, aplikacji, które usprawniają uczenie się, pracę i codzienne życie osób z niepełnosprawnością, pomagając im w utrzymywaniu lub zachowaniu możliwości funkcjonalnych³. Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF) proponuje, aby terminem tym określać „przystosowane i specjalnie zaprojektowane wyposażenie, produkty, procesy, metody i technologie stosowane do zdobywania wiedzy, nabywania kompetencji lub umiejętności, takie jak wyspecjalizowana technologia komputerowa”⁴.

„Relacje między nowymi technologiami a niepełnosprawnością cechuje złożoność wynikająca z kontekstowych zależności pomiędzy rozwiązaniami technologicznymi a ich beneficjentami, którymi są osoby z niepełnosprawnościami”⁵. W literaturze przedmiotu wyróżnia się cztery płaszczyzny zależności pomiędzy rozwiązaniami technologicznymi a osobami z niepełnosprawnościami.

Pierwsze podejście skupia się na koncepcji cyfrowego wykluczenia osób z niepełnosprawnościami, będąc efektem wzrostu znaczenia nowoczesnych technologii w różnych obszarach życia⁶. Wskutek tego procesu kompetencje związane z dostępem do technologii oraz ich efektywnym wykorzystaniem zyskały na znaczeniu i stały się kluczowe. Literatura przedmiotu podkreśla, iż aktywne korzystanie z nowoczesnych technologii ma wpływ na wysokość dochodów, zdrowie psychiczne poprzez ograniczenie poczucia osamotnienia i izolacji jednostki oraz przyczynia się

¹ B. Gąciarz (2014). Przemysleć niepełnosprawność na nowo. Od instytucji państwa opiekuńczego do integracji i aktywizacji społecznej. *Studia Socjologiczne*, 2(2013), s. 25–26.

² *Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych* (2006). Organizacja Narodów Zjednoczonych. Nowy Jork.

³ *Światowy raport o niepełnosprawności* (2011). Światowa Organizacja Zdrowia. Genewa.

⁴ *Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia* (2001). Światowa Organizacja Zdrowia. Nowy Jork, s. 18.

⁵ G. Całka, J. Niedbański, M. Raclaw, D. Żuchowska-Skiba (2021). Nowe technologie i niepełnosprawność. W: G. Całka, J. Niedbański, M. Raclaw, D. Żuchowska-Skiba (red.), *Wirtualizacja życia osób z niepełnosprawnością*, (s. 9). Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

⁶ M. Castells (2011). *Spółeczeństwo sieci*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

zwiększenia kapitału społecznego. Jednocześnie brak dostępu do tego typu technologii lub niewystarczające umiejętności w ich obsłudze negatywnie oddziałują na relacje społeczne, aktywność zawodową i ogólną jakość życia⁷.

Drugie podejście koncentruje się na inkluzyjnym potencjale technologii. Zgodnie z tą perspektywą przemiany społeczne zachodzące pod wpływem rozwoju technologicznego sprzyjają integracji osób z niepełnosprawnościami, umożliwiając im pełniejsze uczestnictwo w różnych obszarach życia społecznego.

„Trzecia perspektywa – biotechnologiczna zakłada, że uszkodzenia i upośledzenia mogą zostać wyeliminowane dzięki rozwiązaniom technologicznym. Ujęcie to jest rozwijane przez ekspertów z dziedziny medycyny i nowych technologii, których celem jest opracowanie odpowiednich narzędzi, pozwalających usunąć ograniczenia o biologicznym charakterze tkwiące w jednostkach, aby zwiększyć poziom ich niezależności. Podejściu temu towarzyszy przekonanie, że nowe rozwiązania techniczne skorygują osobiste braki poszczególnych osób. Tak rozumiane technologie określane są jako technologie asystujące, bowiem wspomagają one jak najbardziej samodzielne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w życiu codziennym”⁸.

Czwarte podejście do relacji między technologiami a niepełnosprawnościami podkreśla ich rolę w procesie emancypacji społecznej, politycznej i kulturowej, wspierając rozwój poczucia wspólnoty wśród osób z niepełnosprawnościami oraz umożliwiając im aktywne zaangażowanie się⁹. Współczesne technologie, dzięki swoim zaawansowanym możliwościom, odgrywają istotną rolę w codziennym życiu zarówno osób w pełni sprawnych, jak i tych z niepełnosprawnościami. Dla tej drugiej grupy mają one jednak szczególne znaczenie – często stanowią bowiem podstawę do pełnego udziału w życiu społecznym i zawodowym. Technologie asystujące charakteryzują się inkluzyjnym potencjałem, przejawiającym się na dwóch wzajemnie powiązanych i uzupełniających się płaszczyznach: technologicznej i społecznej. Wpływają one na sposób, w jaki osoby z niepełnosprawnościami odbierają i wykorzystują dostępne rozwiązania, jednocześnie przyczyniając się do zmiany społecznego wizerunku tych osób. Z perspektywy technologicznej nowoczesne narzędzia pełnią funkcję środków umożliwiających wyrównanie szans oraz przełamywanie barier wynikających z różnorodnych deficytów. Z kolei na płaszczyźnie społecznej umożliwiają „ominięcie ograniczeń istniejących w otoczeniu fizycznym, otwierają przed osobami niepełnosprawnymi szansę na pełny udział w życiu społecznym. Osoby niepełnosprawne mogą w sieci realizować aktywności zbliżone do tych, jakie podejmują ludzie sprawni (o podobnym statusie społecznym i wykształceniu oraz w zbliżonym wieku) i samodzielnie wykonywać codzienne czynności, bez konieczności zmagania się z barierami, uniemożliwiającymi takie działania w rzeczywistości fizycznej”¹⁰.

⁷ G. Całka, J. Niedbalski, M. Raclaw, D. Żuchowska-Skiba (2021). *Nowe technologie ...*, s. 9.

⁸ Tamże, s. 9–10.

⁹ A. Sheldon (2009). *Changing Technology*. W: J. Swain, S. French, C. Barnes, C. Thomas (red.), *Disabling Barriers – Enabling Environments*. SAGE Publications Ltd., Londyn, s. 155–160.

¹⁰ G. Williams (1993). *Chronic illness and the pursuit of virtue in everyday life*. W: A. Radley (red.), *Worlds of Illness: Biographical and Cultural Perspectives on Health and Disease*. Nowy York–London: Routled, s. 92–108.

Ośrodki Wsparcia i Testów (OWIT) powstały w ramach modułu II programu Rady Nadzorczej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Centra Informacyjno-Doradcze dla Osób z Niepełnosprawnością” (CIDON)”. Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością (CIDON) mają za zadanie świadczyć kompleksowe usługi informacyjne i doradcze dla osób z niepełnosprawnością oraz ich otoczenia, a są one zlokalizowane przy oddziałach PFRON w każdym z 16 województw na terenie naszego kraju. Z kolei Ośrodki Wsparcia i Testów powstały w ramach właśnie tych centrów i mają stanowić system wsparcia dla osób z niepełnosprawnością oraz specjalnymi potrzebami edukacyjnymi bazujący na wiedzy i umiejętnościach grona ekspertów (rehabilitantów, logopedów, surdopedagogów, tyflopédagogów, oligofrenopedagogów oraz innych specjalistów), którzy oferują specjalistyczne wsparcie, konsultacje oraz pomoc w doborze i wypożyczeniu nowoczesnego sprzętu wspierającego i asystującego dla osób z niepełnosprawnością. Ośrodki Wsparcia i Testów zostały utworzone m.in. przy szkołach specjalnych, integracyjnych oraz organizacjach pozarządowych świadczących działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami, członków ich rodzin i opiekunów, które dysponowały odpowiednią bazą lokalową, a przede wszystkim zespołem ekspertów z odpowiednim wykształceniem oraz udokumentowanym doświadczeniem w pracy z osobami z niepełnosprawnościami.

Ze wsparcia Ośrodków Wsparcia i Testów mogą skorzystać osoby, które posiadają skierowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, bądź osoby z niepełnosprawnością (OzN), posiadające aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub inne aktualne orzeczenie równoważne, jak na przykład orzeczenie lekarza orzecznika zakładu ubezpieczeń społecznych czy orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów. Należy podkreślić, iż w OWIT obsługiwane są osoby posiadające wszystkie rodzaje niepełnosprawności i niezależnie od stopnia niepełnosprawności¹¹. Zatem osoby z niepełnosprawnością, członkowie ich rodzin i opiekunowie, zarówno dysponujący wiedzą dotyczącą nowoczesnych technologii asystujących i potrzebujący konkretnego urządzenia czy oprogramowania, jak i osoby nieorientowane w tym obszarze mogą zgłosić się bądź bezpośrednio do Ośrodka Wsparcia i Testów w danym województwie, właściwego pod względem zamieszkania lub oddziału PFRON.

Zasadniczym celem, do którego powołane zostały Ośrodki Wsparcia i Testów, jest zwiększanie, podtrzymywanie oraz poprawa możliwości samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością poprzez nieodpłatne:

- a) prezentowanie korzyści wynikających ze stosowania technologii asystujących (sprzętów, urządzeń i oprogramowania) w takich obszarach jak: komunikowanie się, dostęp do informacji, nauka, praca, rozwijanie hobby, zwiększenie aktywności życiowej, samodzielności i zaradności osobistej oraz dbałości o zdrowie;

¹¹ Model funkcjonowania Ośrodków Wsparcia i Testów w ramach programu pn. „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością, Załącznik nr 1 do Zasad naboru i funkcjonowania Ośrodków Wsparcia i Testów w ramach modułu II programu pn. „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”. PFRON, s. 6.

- b) świadczenie porad i doradztwa osobom z niepełnosprawnościami w wyborze, właściwych do ich aktualnych potrzeb technologii asystujących;
- c) świadczenie porad i specjalistycznych konsultacji dla członków rodzin osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunom, dotyczących możliwości wykorzystania technologii asystujących;
- d) prowadzenie instruktaży w siedzibie OWIT i poza nią poprzez wskazywanie potencjału wykorzystania technologii asystujących w życiu codziennym lub pomoc osobom z niepełnosprawnościami w wyszukiwaniu szkoleń w tym zakresie;
- e) świadczenie porad i doradztwa dla pracodawców, podmiotów, w tym jednostek systemu oświaty, zgłaszających potrzeby wsparcia OzN w zakresie działań związanych z likwidacją barier funkcjonalnych;
- f) wypożyczanie technologii asystujących (sprzętów, urządzeń i oprogramowania) w celu ich testowania i użytkowania przez OzN w warunkach domowych¹².

Jednym z głównych zadań specjalistów w ramach OWIT jest świadczenie porad i doradztwa członkom rodzin OzN i ich opiekunom, w tym ich członkom rodzin, właściwych do aktualnych potrzeb technologii asystujących i ich prezentacja ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących wykorzystania technologii asystujących. Porady prowadzone są m.in. w bezpośrednim kontakcie i są świadczone:

- a) bezpośrednio osobom z niepełnosprawnościami zainteresowanym technologiami asystującymi w celu zwiększenia samodzielności i zaradności;
- b) członkom rodzin i opiekunom osób z niepełnosprawnością występującym w ich imieniu (m.in. dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym). Największym zainteresowaniem cieszyły się: powiększalniki przenośne, urządzenia do śledzenia wzroku, oprogramowanie do komunikacji wspomagającej i alternatywnej wraz z dedykowanymi do oprogramowania tabletami, laptopy, tablety i urządzenia wielofunkcyjne. Powyższe technologie asystujące mają pomóc m.in. w realizacji obowiązku szkolnego;
- c) nauczycielom, pedagogom, psychologom, terapeutom oraz innym specjalistom na co dzień pracującym z osobami z niepełnosprawnościami podczas spotkań w placówkach oraz w celu zaprezentowania wybranych specjalistycznych urządzeń, sprzętu i oprogramowania oraz ich możliwości i korzyści wynikających z ich zastosowania.

Celem wszystkich porad jest dobór właściwych technologii asystujących w odniesieniu do niepełnosprawności oraz aktualnych potrzeb OzN poprzez:

- a) uzyskanie informacji dotyczących przyczyny i okoliczności oraz czasu wystąpienia niepełnosprawności, aktualnej sytuacji OzN i jej potrzeb, a także wszelkich uwarunkowań mających wpływ na funkcjonowanie jednostki;
- b) uzyskanie informacji o wiedzy i dotychczasowych doświadczeniach z zakresu korzystania z technologii asystujących;

¹² Model funkcjonowania Ośrodków Wsparcia i Testów w ramach programu pn. „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością, Załącznik nr 1 do Zasad naboru i funkcjonowania Ośrodków Wsparcia i Testów w ramach modułu II programu pn. „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”. PFRON, s. 4–5.

- c) dobór właściwych technologii asystujących (sprzętu, urządzeń i oprogramowania) dla określonej niepełnosprawności;
- d) prezentację możliwości ich wykorzystania, poczynając od zaprezentowania wybranej technologii asystującej i jej przeznaczenia oraz użyteczności włącznie ze wskazówkami, na jakie aspekty działania danej technologii asystującej należy zwrócić szczególną uwagę.

Kolejnym z zasadniczych zadań realizowanych w OWIT jest prowadzenie wstępnego instruktażu oraz wskazywanie potencjału wykorzystania technologii asystujących w życiu codziennym lub pomoc OzN w wyszukaniu stosowanych szkoleń w tym zakresie. Po wyborze właściwej technologii asystującej (jednej lub większej ilości) zadaniem specjalistów OWIT jest przeprowadzenie instruktażu OzN, opiekunów i członków ich rodzin dotyczących technologii asystujących w zakresie: budowy oraz sposobu działania, przygotowania, uruchomienia i skonfigurowania danego sprzętu, urządzenia czy oprogramowania, ich użyteczności oraz parametrów technicznych, a także bezpiecznego sposobu ich użytkowania. Należy podkreślić, iż specjaliści OWIT prowadzą porady oraz instruktaże, a także instalują technologie asystujące w miejscu zamieszkania OzN w związku z brakiem możliwości dotarcia do siedziby OWIT ze względu na stopień i przyczynę niepełnosprawności.

Niezwykle istotnym celem, dla którego zostały powołane Ośrodki Wsparcia i Testów, jest możliwość wypożyczenia wybranej technologii asystującej i przetestowanie jej w warunkach nie tylko „pokazowych”, ale w trakcie codziennego użytkowania. Wśród technologii asystujących cieszących się największym zainteresowaniem znalazły się w obszarze nauki:

- e) oprogramowanie MÓWik 2.0 z tabletem – przeznaczone do komunikacji alternatywnej i wspomagającej dla osób mających poważne problemy z porozumiewaniem się za pomocą mowy, działające w oparciu o system Android (tablety, smartfony) z syntezą mowy Ivona (głos męski, głos damski). Jest przeznaczone dla osób w różnym wieku, głównie z afazją, autyzmem, niepełnosprawnością intelektualną, zespołem Downa, mózgowym porażeniem dziecięcym, dysartrią, które nie mogą się porozumiewać mową w sposób zrozumiały dla innych. Oprogramowanie wyposażone w ponad 14 000 znaków – symboli – leksemów. Dodatkowo system może być wzbogacony o własne symbole (w tym zdjęcia) oraz znaki pobierane bezpośrednio z Internetu. Symbole są odzwierciedleniem wszystkich kategorii części mowy, co daje możliwość budowania konstrukcji zdaniowych. Program uzupełniają również gotowe zwroty, wyrażenia ekspresyjne czy potoczne, które umożliwiają rozmówcy korzystanie z języka potocznego w kontaktach dialogowych. Wszystkie słowa czy zdania mogą być odczytywane przez syntezę mowy. Dodatkowo użytkownicy korzystający z liter mogą pisać informacje za pomocą klawiatury ekranowej i odczytywać je za pomocą syntezy mowy. Program wyposażony w tablice startowe, które mogą być dowolnie rozbudowywane i edytowane na potrzeby danego użytkownika (Dawidek, 2019, s. 183). Program daje również możliwość personalizacji poprzez edytowa-

nie wyglądu tablic i symboli oraz tworzenie indywidualnych profili dla różnych użytkowników na jednym urządzeniu, np. do użytku w różnych sytuacjach czy miejscach;

- f) eyetracery – urządzenia do śledzenia wzroku (z ang. *eye* – oko, *track* – śledzić) umożliwiające osobom z niepełnosprawnościami komunikację z otoczeniem są. Technologia ta polecana jest m.in. osobom z niepełnosprawnością ruchową wynikającą z mózgowego porażenia dziecięcego, zaniku mięśni, stwardnienia zanikowego bocznego, uszkodzenia rdzenia kręgowego oraz chorób neurologicznych i neurodegeneracyjnych. Eyetrackery umożliwiają zarządzanie komputerem i innymi urządzeniami takimi, jak tabletami, laptopami i monitorami stacjonarnymi, dając tym samym możliwość komunikacji. Technologia ta może być używana zarówno w pomieszczeniach, jak i na zewnątrz;
- g) oprogramowanie Grid 3 – przeznaczone do komunikacji alternatywnej i wspomagającej, które za pomocą symboli PCS, Widgeit, SymbolStix oraz własnych zdjęć, obrazków, a także syntezy mowy umożliwia komunikację. Program można obsługiwać za pomocą różnych metod dostępu, począwszy od przycisków, po ekrany dotykowe, joysticki i sterowanie wzrokiem, dzięki czemu osoby o różnym stopniu niepełnosprawności ruchowej zyskują możliwość obsługi aplikacji np. Skype, Microsoft Word, systemu Windows oraz komputera, telefonu czy popularnych mediów społecznościowych. Wskaźnik nagłowny umożliwia obsługę programu osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową.
- h) powiększalniki przenośne z dwoma ekranami Exigo – powiększalnik umożliwiający równoczesne śledzenie np. tablicy i podręcznika lub zeszytu. Komfortową pracę zapewniają dwie kamery z 10,5-calowymi wyświetlaczami. Jedna z kamer przeznaczona jest do blizy, druga do dali, dzięki czemu nie ma potrzeby przełączania się pomiędzy poszczególnymi trybami. Powiększalnik pracuje w oparciu o system operacyjny Android. Wyposażony jest w optykę Pearl Lens, co w połączeniu z 8-megapikselowymi kamerami CMOS pozwala uzyskać 25-krotne powiększenia do blizy oraz 30-krotne powiększenie do dali. Posiada ponadto funkcje OCR oraz funkcję TalkBack;
- i) lupy elektroniczne przenośne – to urządzenie np. z 4,3-calowym, 7-calowym lub również większym ekranem, oferujące szeroki zakres wielokrotnego powiększenia, oraz np. 20 trybów kolorów o wysokim kontraście. Są to urządzenia wyposażone w wbudowaną podstawkę, a za pośrednictwem portu HDMI lupy można podłączyć do telewizora lub monitora w celu uzyskania obrazu na dużym ekranie;
- j) powiększalniki stacjonarne np. i-See HD 22 – jest to urządzenie z monitorem LCD 22. Posiada ruchomy pulpit z pełną blokadą, prosty w obsłudze panel kontrolny oraz funkcję przełączania obrazu, dzięki czemu może służyć jako monitor komputerowy. Posiada możliwość powiększenia od 3x do 74x, kamerę HD (720p), autofokus oraz 10 trybów wysokokontrastowych: czarno-biały, biało-czarny, czarno-zielony, zielono-czarny, czarno-żółty, żółto-czarny, niebiesko-żółty, żółto-niebieski, czarno-czerwony;

- k) laptopy ze specjalistycznym oprogramowaniem – np. zestawem ćwiczeń interaktywnych wspomagających stymulację językową dzieci, w tym grupy z podejrzeniem lub diagnozą opóźnionego rozwoju mowy oraz odbiorców z afazją lub diagnozą niedokształcenia mowy o typie afazji. Oprogramowanie to obejmuje ćwiczenia z zakresu: rozumienia komunikatów, językowych, ekspresji językowej, czytania, języka figuratywnego i usprawniania innych obszarów językowych, a także nazywania, powtarzania, rozumienia, umiejętności słuchowych, pamięci, prakcji oralnej, opowiadania, umiejętności pragmatyczno-społecznych oraz ćwiczenia wspomagające naukę języka polskiego młodszych dzieci z doświadczeniem migracji.

Założeniem, w mojej opinii bardzo słusznym, które legło u podstaw powstania Ośrodków Wsparcia i Testów, było zminimalizowanie ograniczeń i zagrożeń, które niosą ze sobą technologie asystujące i ich wykorzystanie. Pierwszym takim wyzwaniem są ograniczenia finansowe i techniczne. Nie każda osoba posiada odpowiednie środki finansowe oraz techniczne (odpowiednią infrastrukturę), aby zakupić nowoczesne technologie i w pełni wykorzystać ich potencjał. Drugim istotnym zagrożeniem jest ryzyko pogłębiania nierówności. Wprowadzenie technologii asystujących może prowadzić do pogłębiania nierówności, jeśli nie zostanie zapewniony równy dostęp do technologii dla wszystkich. Kolejnym, trzecim wyzwaniem jest konieczność ciągłej aktualizacji i adaptacji technologii asystujących do zmieniających się potrzeb. Użytkownicy muszą być na bieżąco z najnowszymi rozwiązaniami, aby wybrane technologie odpowiadały ich potrzebom oraz aby mogli w pełni wykorzystywać ich potencjał. Wymaga to nie tylko inwestycji w nowoczesne urządzenia, ale przede wszystkim ciągłego zdobywania i uzupełniania wiedzy oraz podnoszenia kompetencji w tym zakresie. W związku z powyższymi wyzwaniami to właśnie Ośrodki Wsparcia i Testów wraz ze swoją kadrą specjalistów mają zapewnić nie tylko dostępność nowoczesnych technologii dla osób z niepełnosprawnościami, ale przede wszystkim służyć wsparciem w doborze właściwej technologii, instruktażu, przygotowaniu wybranego urządzenia dla użytkownika oraz możliwości ich bezpłatnego wypożyczenia na określony w regulaminie czas aż do momentu zwrotu technologii do Ośrodka. Dodatkowo w przypadku niesprawdzenia się danej technologii asystującej w codziennym użytkowaniu przez daną osobę z niepełnosprawnościami istnieje możliwość przetestowania i wypożyczenia innego urządzenia. Zatem korzystanie z technologii asystujących wymaga całościowego podejścia, które łączy działania organizacyjne, inwestycje w technologie oraz kształcenie i takie podejście mają prezentować Ośrodki Wsparcia i Testów.

Technologie asystujące są kluczowym wsparciem dla osób z różnymi niepełnosprawnościami — od najprostszych narzędzi po zaawansowane systemy. Są fundamentem w budowaniu inkluzyjnych społeczeństw, które promują niezależność, edukację i równouprawnienie. Rozwój technologii zwiększa ich dostępność, a wsparcie oferowane przez Ośrodki Wsparcia i Testów stanowi systemowe rozwiązanie służące dziś z powodzeniem osobom z niepełnosprawnościami, członkom ich rodzin i opiekunom.

Bibliografia

1. Całka, G., Niedbalski, J., Raclaw, M., Żuchowska-Skiba, D. (2021). Nowe technologie i niepełnosprawność. W: G. Całka, J. Niedbalski, M. Raclaw, D. Żuchowska-Skiba (red.), *Wirtualizacja życia osób z niepełnosprawnością*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
2. Castells, M. (2011). *Spółeczeństwo sieci*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
3. Gąciarz, B. (2014). Przemysleć niepełnosprawność na nowo. Od instytucji państwa opiekuńczego do integracji i aktywizacji społecznej. *Studia Socjologiczne*, 2(213).
4. *Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych* (2006). Nowy Jork: Organizacja Narodów Zjednoczonych.
5. *Światowy raport o niepełnosprawności* (2011). Genewa: Światowa Organizacja Zdrowia.
6. *Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia* (2001). Nowy Jork: Światowa Organizacja Zdrowia.
7. *Model funkcjonowania Ośrodków Wsparcia i Testów* w ramach programu pn. „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością, Załącznik nr 1 do Zasad naboru i funkcjonowania Ośrodków Wsparcia i Testów w ramach modułu II programu pn. „Centra informacyjno-doradcze dla osób z niepełnosprawnością”. PFRON.
8. Sheldon, A. (2009). Changing Technology. In J. Swain, S. French, C. Barnes, C. Thomas (Eds.), *Disabling Barriers – Enabling Environments*. London: SAGE Publications Ltd.
9. Williams, G. (1993). Chronic illness and the pursuit of virtue in everyday life. In A. Radley (Ed.), *Worlds of Illness: Biographical and Cultural Perspectives on Health and Disease*. Nowy York–London: Routled.

dr Paweł GARBUSIK

Uniwersytet Jana Kochanowskiego